

Infrastrukturdepartementet

Remiss av förslag till Nationell plan för transportinfrastrukturen 2022-2033

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över rubricerad remiss

Sammanfattning

Region Jönköpings län anser att en aktiv utveckling och planering av transportinfrastruktursystemet är ett kraftfullt verktyg för att främja omställningen till ett hållbart samhälle. Tyvärr fångar inte förslaget till nationell plan dessa möjligheter då otillräckliga medel gör att underhållsskulden ökar samt att låsningar och kostnadsökningar i nuvarande plan slukar det finansiella utrymmet vilket innebär att klivet mot ett mer funktionellt och hållbart transportsystem inte kan göras fullt ut.

Region Jönköpings län har inhämtat yttranden från länets kommuner vilka har sammanvägts för att lämna ett regiongemensamt yttrande som representerar hela Jönköpings län. Region Jönköpings län står även bakom det gemensamma yttrande som lämnas från Regionsamverkan Sydsverige.

Region Jönköpings län önskar framhålla följande punkter:

- Underhåll och vidmakthållande av infrastrukturen är prioriterat, systemet måste tillföras medel för att åtgärda det eftersatta underhållet, inte minst på de regionala järnvägarna.
- Beslutade åtgärder ska genomföras i enlighet med nu gällande plan.
- Utbyggnaden av nya stambanor ska ske skyndsamt och som ett sammanhållet system, lokaliseringsutredningar för de delsträckor som inte ligger med i planförslaget påbörjas snarast för att inte hämma utvecklingen i berörda områden. Avtalen med Sverigeförhandlingen ska hållas.
- För att möta en växande befolkning och klimatomställning, måste planen tillföras mer medel så att ytterligare nya åtgärder möjliggörs.

Synpunkter på förslaget

Bakgrund

Trafikverket på uppdrag av regeringen tagit fram ett förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033. Utgångspunkterna är de transportpolitiska målen, regeringens proposition Framtidens infrastruktur – hållbara investeringar i hela Sverige (prop. 2020/21:151) och riksdagens beslut med anledning av densamma (bet. 2020/21: TU16, rskr. 2020/21:409) samt regeringens direktiv.

Den nationella planen för transportinfrastruktur beskriver hur den statliga infrastrukturen ska underhållas och utvecklas. Planen omfattar i huvudsak:

- drift och underhåll av statliga vägar och järnvägar
- investeringar i statliga vägar, järnvägar, farleder och slussar
- åtgärder för att minska infrastrukturens miljöpåverkan
- stöd till kommuner för att främja hållbara stadsmiljöer (stadsmiljöavtal)
- medel till forskning och innovation.

Synpunkter på planförslaget

Region Jönköpings län arbetar aktivt för att stärka länets utveckling med visionen att erbjuda ett gott liv i en attraktiv region. För att uppnå detta är ett funktionellt och hållbart transportsystem en grundförutsättning. Jönköpings län gör stora satsningar och ekonomiska åtaganden för att skapa en positiv utveckling. Nya eldrivna regionaltåg köps in och en nya tågdepå byggs för egna medel, kommunerna bygger hållbart och satsar på gång och cykeltrafik och länets terminaler utvecklas för att möjliggöra mer godstransporter på järnväg. Hela denna positiva utveckling och omställning riskerar dock att försvåras och försenas eftersom standarden på den statliga transportinfrastrukturen succesivt försämras och nödvändiga satsningar senareläggs eller uteblir.

Region Jönköpings län ser det därför som nödvändigt att staten både kan komma till rätta med underhållsskulden och hejda den skenande kostnadsutvecklingen så att avsatta medel räcker både till att genomföra nu gällande plan och besluta om byggande av nya angelägna objekt för att på så sätt bättre bidra till den omställning som pågår i landet. En del i detta är att staten måste ta ett samordnande ansvar för att säkra kompetensförsörjningen inom järnvägsbranschen, vilket också kommer att stärka sysselsättningen och arbetsmarknaden.

Nya stambanor

Region Jönköpings län är mycket positiv till att det tas ett samlat grepp och att nya stambanor utreds och planeras som ett sammanhållet system. Det är också positivt att det i förslaget till nationell plan anges ett tydligt målår (2045) då systemet med nya stambanor ska vara färdigbyggt. Region Jönköpings län anser dock att ambitionsnivån är för låg och att målåret ligger för långt in i framtiden. Utbyggnaden av nya stambanor måste ses som ett samhällsbyggnadsprojekt vilket kommer att pågå under ett antal år. Effekterna i samhället kommer dock skapas mycket snabbt, genom de åtaganden kring bland annat bostäder och infrastruktur

som gjorts på regional och kommunal nivå. Stora byggprojekt står idag och väntar på regeringens besked. Desto snabbare utbyggnaden kan genomföras desto snabbare kommer nyttorna att realiseras.

Region Jönköpings län vill framhålla vikten av att satsningen på nya stambanor från en stabil och långsiktigt tryggad finansiering, detta för att säkerställa bättre förutsägbarhet och kostnadseffektivitet vid utbyggnaden av nya stambanor. Region Jönköpings län anser att Sverigeförhandlingens intentioner och avtal ska följas, det innebär tre stationslägen i Jönköpings län: Tranås, Jönköping och Värnamo. Förutom att stationernas placering måste klarläggas skyndsamt är det nödvändigt att anslutande infrastruktur uppgraderas och anpassas för att möjliggöra direkta, snabba och enkla anslutningar till de nya stambanorna. För Jönköpings län är det mycket positivt att alla delar av de nya stambanorna ska utredas och planeras som ett sammanhållet system dock bör tidplanen skyndas på och ambitionsnivån för genomförandet av de centrala delarna måste höjas vilket innebär att lokaliseringstudier för resterande delar måste startas omgående. Region Jönköpings län och länets kommuner vill ta en aktiv roll i det fortsatta arbetet och bistår självklart på olika sätt för att höja ambitionsnivån och påskynda genomförandet.

Den statliga transportinfrastrukturens standard

Region Jönköpings län ser potential och utveckling i alla delar av länet och anser på motsvarande sätt att hela Sverige kan bidra till en positiv utveckling om rätt förutsättningar ges. Mot denna bakgrund är det mycket allvarligt att det eftersatta underhållet inte kan åtgärdas utan att, som Trafikverket skriver, underhållsskulden kommer att öka under planperioden både på väg och järnväg.

Region Jönköpings län ser denna utveckling som mycket oroande inte minst då viktiga delar av länets infrastruktur, det finmaskiga vägnätet och de regionala järnvägarna, tenderar att ha lägst prioritet vid fördelningen av medel till drift och underhåll. När hastigheterna som en konsekvens av detta sänks minskar tillgängligheten och skillnaden mellan centrum och periferi blir ännu tydligare. Region Jönköpings län anser att planens fokus och transparens kring fördelning av drift och underhållsmedel måste öka, som extern aktör är det i dagslägen mycket svårt att få en inblick i de avvägningar som görs då underhållsinsatser planeras. Enligt regeringens direktiv ska Trafikverket redovisa en sammanhållen underhållsplan, som ska omfatta minst fyra år och den ska löpande uppdateras. Det är önskvärt med en underhållsplan med samma upplösning och tydlighet som underlaget kring nyinvesteringar, då skulle fokus på frågor kring drift och underhåll öka. En väl utformad underhållsplan bör kunna ge förutsättningar att eliminera det eftersläpande underhållet.

Kostnadsökningar hindrar infrastrukturens utveckling

Att den statliga transportinfrastrukturens utveckling är långsiktigt stabil och förutsägbar är nödvändigt för en fungerande samplanering och synkronisering med exempelvis regionernas beslut om investeringar i nya regionaltåg. Region

Jönköpings län anser att beslutet att nu gällande plan ska genomföras i grunden är mycket bra.

De kostnadsfördyringar som belastar objekten i plan tillsammans med stora teknikuppgraderingar och låsningar skapar dock en situation som är förlamande för utvecklingen av transportinfrastrukturen. Att ett historiskt stort planutrymme inte ens räcker för att genomföra nu gällande plan ger stora negativa konsekvenser i samhället, satsningar i nu gällande plan senareläggs och många angelägna och samhällsekonomiska motiverade projekt blir inte genomförda. Region Jönköpings län anser att det krävs en grundlig oberoende analys av orsakerna till kostnadsfördyringarna i denna planeringsomgång samt att det krävs extraordinära åtgärder för att vända utvecklingen. Mot denna bakgrund måste mer medel tillföras så att transportsystemet kan möta en växande befolkning och den pågående klimatomställningen.

För att även framöver kunna arbeta aktivt för en positiv utveckling i länet har Region Jönköpings län prioriterat de mest angelägna investeringsobjekten i den statliga väg och järnvägsinfrastrukturen. Om dessa inte genomförs kommer länets satsningar på en utvecklad och hållbar person- och godstrafik att försvåras och försenas. Region Jönköpings län anser att följande prioriterade objekt skall ingå i den nationella planen:

1. Byggstart av nästa etapp nya stambanor
2. Jönköpingsbanan – station A6/Ryhov
3. Jönköpingsbanan – tretågsstation Forserum
4. Nässjö-Eksjö elektrifiering
5. Nässjö-Vetlanda upprustning och elektrifiering
6. Rv 40 Ulricehamn-Jönköping utbyggnad motorväg
7. Rv 26 Smålandsstenar-Jönköping mittseparering

Nya regelverk och arbetssätt

I Jönköpings län görs många satsningar för ett mer hållbart transportsystem, inte minst för att öka möjligheterna till gång och cykling. Nuvarande förordningar och regelverk är dock inte ändamålsenliga vilket innebär att många projekt inte kan genomföras eller att kostnaderna blir orimligt höga. Region Jönköpings län efterlyser därför ett nytt och ändamålsenligt regelverk för byggande av statlig cykelinfrastruktur så att cykling kan utvecklas som ett eget transportslag och få en tydlig roll i det hållbara transportsystemet. Exempelvis bör behovet av funktionellt samband med annan infrastruktur ses över och möjligheterna att bygga cykelvägar på banvallar från nedlagda järnvägar måste tas tillvara bättre.

Marcus Eskdahl
Ordförande nämnd för Trafik,
Infrastruktur och Miljö

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör